

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aristophanis Comoediae Undecim

Graece Et Latine, Ad fidem optimorum Codicum MSS. emendatae cum nova octo Comoediarum interpretatione Latina, & notis ad singulas ineditis Stephani Bergleri nec non Caroli Andreae Dukeri ad quatuor priores. Accedunt Deperditarum Comoediarum Fragmenta, A Theod. Cantero Et Gul. Coddæo Collecta, ...

Aristophanes

Lugduni Batavorum, MDCCLX

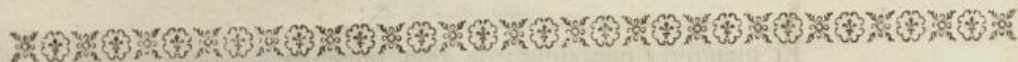
Actus quinti scena prima

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1094](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1094)

- Ἄνδρα μοχθηρὸν πολίτην, ὀξύνει Ὑπέβουλον.
 Ταῖς δὲ δόξαι δεινὸν εἶναι τῆτο, κὲν ἀναρχετόν.
 Κἀ πν' εἰπὺν, ἥ τις ἀνδρῶν ἄσπον ὄσκι ἐληλύθη,
 Ἄποτροπαί, εἰ δὴτ' ἐμὲ γ' ἀρεξέ πότ'. ἀλλ' εἴαν με τρηθῆ,
 1305 Ὑπὸ περηδίων σαπιῖσ' ἐνταῦθα καταμαρῶσομαι.
 Οὐδὲ Ναυφάντης γε τ' Ναύσων, εἰ δὴτ', ὦ θεοί,
 εἴ τ' ἐκ πύκνης γε καὶ γὰρ ἢ ξύλων ἐπιηγύμιον.
 εἰ δ' ἀρεσκοὶ ταῦτ' Ἀθηναίοισι, καθήσται μοι δοκῶ
 εἰς τὸ Θησεῖον πλεῖσαις, ἢ πὶ τ' ἑμῶν θεῶν.
 1310 Οὐ γὰρ ἡμῶν γε φρατηγῶν ἐγγρανεῖται τῇ πύλῃ.
 Ἄλλὰ πλείτω χρεῖς αὐτὸς ἐς κόρακας εἰ βύλεθ',
 τὰς σάφας, εἰ αἰς ἐπώλῃ τῆς λύχνης, καθελκύσας.

ACTUS QUINTI

ΑΛΛΑΝΤΟΠΩΛΗΣ, ΧΟΡΟΣ.

- ΑΛΛ. **Ε**ὐφημῶν χρεῖς ἢ τόμα κλείειν, ἢ μαρτυριῶν ἀπέχεσθαι,
 καὶ τὰ δικαστήρια συγκλείειν, οἷς ἡ πόλις ἡδε γένηται.
 1315 Ἐπὶ καιαῖσιν δ' ὀτυχίαισιν παιωνίζω τὸ θάλασσαν.
 ΧΟΡ. ὦ ταῖς ἱεραῖς νήσοις ἐπίκωρε, ἢ φέψθ' εἰ Ἀθλιῶν.
 τί γ' ἔχον Φήμιον ἀγαθὴν ἦκαις, ἐφ' ὅτ' κνωσῶν ἀγυῖαις;
 ΑΛΛ. Τὸν δῆμον ἀφεψήσας ἡμῖν, καλὸν ἐξ αἰχρῶ πεποιήκα.
 ΧΟΡ. Καὶ πῦ τι νῦν, ὦ θαυμαστάς ἐξουσίαισιν ἐπινοίας;
 1320 ΑΛΛ. Ἐν ταῖσιν ἰοτεράνοισι οἰκῆ ταῖς δεχαίαισιν Ἀθλιῶν.
 ΧΟΡ. Πῶς ἀν' ἰδαίων, ποῖαν ἔχθ' οὐκίλιον, ἢ ποῖθ' γενένηθ';
 ΑΛΛ. Οἷός περ Ἀειτείδῃ πατρῶν, ἢ Μιλτιάδῃ ξυωστίθ'.
 Ὅφροσε δὲ ἢ γὰρ ἀνοιγυμένων ψόφθ' ἢ δὴ τ' ἀστυλαίων.
 Ἄλλ'

vf. 1301. Ἄνδρα μοχθηρὸν — Ὑπέβουλον] Thucydes VIII. καὶ Ὑπέβουλον τί τινα τ' Ἀθηναίων, μοχθηρὸν ἀνδραπόν.

„Ibid. Ὀξύνει] Elegans locus. Nam videtur dicere ὀξύνει excellentem; & tamen ipsum nomen eius, quem traducit, ponit. Hyperbolum enim intelligit. Hunc vocat ὀξύνει, id est, asperum, triculentum, durum; metaphora ducta a vino. Nam vinum acerbescens Graeci vocant ὀξύνει, Latini, *asprum*.” Casaubonus.

vf. 1303. Ἡ τις ἀνδρῶν ἄσπον ἐκ ἐληλύθη] Quasi de Virgine intacta loquitur; contra, Plato de foemina,

primos toros experta, loquitur quasi de navi, dum eam dicit *πρωτόπρον*, in Epigrammate apud Laert. Lib. III. Sect. 31. *Ex Notis Kufferi*.

vf. 1306. Ναυδάμιον] Finxit navis nomen quasi hominis, & eius patris, a voce *ναῦς*.

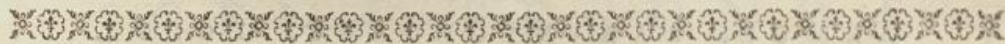
vf. 1307. εἰς τὸν κνωσῶν γε καὶ γὰρ] Ut affecti aliqua injuria dicunt: *Et ego tam homo sum quam alius*, ita navis convenienter suae naturae dicit, se non esse deterio-rem aliis, nec magis injuriae idoneam. Simul autem respicit ad aliam significationem vocis *κνωσῶν*, quae in compositis quibusdam *amaritudinem* significat, ut in *ἐχθρῶν* quod Hesychius exponit *ἐχθρῶν*. Ita- que

Civem improbum, (*acerbum*) vappam Hyperbolum.

Triremibus autem ajunt id visum esse grave & intolerabile:

Et quandam earum, quae ad viros nunquam propius accesserat, dixisse:
Averrunce! meus certe nauarchus ille nunquam erit; sed si necesse est

- 1305 A coctis corrosa & putrefacta hic consenscam,
Nec Nauphantae Nausonis *filiae* nauarchus ille fit: ne fit, inquam, ô Dii!
Siquidem ex piceis & lignis sum ego etiam compacta, *nec vilipendenda*.
Si autem illa sententia placet Atheniensibus, constitui federe supplex
In Theſeum, aut in templum Eumenidum pro navigantibus.
- 1310 Non enim nobis imperans irridebit urbem:
Sed naviget seorsim solus in malam rem si vult,
Alveos illos, In quibus lucernas vendebat, *in mare* deducens.

SCENA PRIMA.

ALLANTOPOLA, CHORUS.

BOT. Linguis favere oportet & os claudere, & a testibus citandis abstinere,
Et judicia occludere, quibus ista urbs gaudet,

- 1215 Et propter novas prosperitates oportet, ut theatrum Paeanem canat.

CHOR. ô Qui auxiliator sacris es insulis, & lumen Athenis,
Quamnam ferens bonam famam venisti, ut plateas repleamus nidore?

BOT. Populum postquam decoxi, ex turpi pulchrum eum feci.

CHOR. Et ubi nunc is est, ô auctor commenti admirandi?

- 1320 **BOT.** Antiquas incolit violis coronatas Athenas.

CHOR. Quo pacto videre illum possemus, quem habeat ornatum, & quis
fit factus?

BOT. Qualis antehac fuit, quando cum Aristide & Miltiade cibum una cepit.

Jam autem videbitis; nunc enim aperiuntur vestibula, ut strepitus indicat.

Sed

que idem est ac si Navis illa dixisset: εἴπερ ἔχω χολῶν, ut in *Lysistrata*, v. 467. γυναιξίν ἢ οὐκ εἶδ' ἡλάν; Haec fere ex Scholiis.

v. 1312. Ἐν αἰεὶ ἰσάλλει τὰς λύχνους] In Nubibus de eodem isto, v. 1064. Ἐπιβόλον δὲ ἐκ ἐκ λύχνων πλεῖν ἢ πάλαια πολλά εἰλεως δια πονηρίαν; ubi vide Notam.

v. 1316. Ἢ ταῖς ἰσάλλει] Callimachus Hymno in Delum v. 3. Κουλάδες, αἱ νῆσται ἰσοτάλαι εἰν ἄλι κείνῃ.

v. 1317. Τίς ἔχων φῆμον ἀγαθὸν ἔκαστος;] Sophocles in Oedipo Tyranno v. 861. Τίς ἡμῖν ἔκαστος τῷ θεῷ φῆμον φέρων; ubi alter: ἰσθλάν. In Oedipo Coloneo

v. 349. Νῦν δὲ αὖ τίν' ἔκαστος μῦθον, Ἰσμήνη, πατρὶ φέρουσι;

Ibid. Κνωσάμην Ἀγροῖας] Scholiastes videtur Ἀγροῖας legisse, ab Ἀγροῖας, non ab ἀγροῖα, unde ἀγροῖας sed illius verba corrupte hodie leguntur, quae emendata citabo: Ἀγροῖας δὲ, τὰς Ἀγροῖας θεῖας. Vide ad Aves v. 1233.

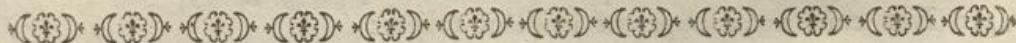
v. 1318. Τὸν δῆμον ἀειψήσας] Convenienter arti suae hoc fecit Agoracritus, erat enim Fartor & Coquus. Alluditur autem ad fabulam de Medea & Aefone, quem illa recoxit.

v. 1322. Ἐνοεῖται] Respicit ad convivia in Prytaneo agitari solita. Casaub.

M m m

Ἄλλ' ὀλολύξατε φαινομήναις ταῖς δεχάϊαισιν Ἀθήναις,
 1325 Καὶ θαυμασαῖς, καὶ πολυύμοις, ἢ ὁ κλειὸς δῆμ' οἰοικεῖ.
 ΧΟΡ. Ὡ ταῖ λιπαρά, καὶ ἰσοφάνοι, καὶ ἀειζήλωτοι Ἀθηναί.
 Δείξατε τ' τ' Ἑλλάδ' ἡμῖν καὶ τ' γῆς τῆσδε μονάρχου.
 ΑΛΛ. Ὅδ' ἐκεῖν' ὄραν τετιγοφόρ', δεχάϊα χήματα λαμπρὰ,
 Οὐ χριεῖων ὄζων, ἀλλὰ σπονδῶν, σμύρην κατάλειπ'.

1330 ΧΟΡ. Χαῖρ', ὦ βασιλεῦ τ' Ἑλλείων, χεῖ σοι ξυγχαίρομεν ἡμεῖς.
 Τῆς γ' πόλεως ἄξια φράσεις, καὶ τ' ἰ Μαραθῶν προπαῖς.

ACTUS QUINTI

ΔΗΜΟΣ, ΑΛΛΑΝΤΟΠΟΛΗΣ, ΧΟΡΟΣ.

ΔΗΜ. **Ω** Φίλιπτα' ἀνδρῶν, ἐλθέ δεῦρ', Ἀγροάκειτε.
 Ἄλλ', ὦ μέλ', ὅσα οἶδ' οἶσ' ἠδ' αὐτὸς πάρ',
 1335 Οὐδ' οἶον ἔδρας· ἐμὲ γ' νομίζοις ἀν' θεόν.
 ΔΗΜ. Τί δ' ἔδραν, κάτειπέ μοι, πορτῆ; ποῖός τις ἦ;
 ΑΛΛ. Πρωτὸν μὲ, ὁπότ' εἴποι τις ὅ τῆ' κλησίᾳ,
 Ὡ δῆμ', ἐρατῆς εἶμι σὸς, Φιλῶ τέ σε,
 Καὶ κήδεμά σε, καὶ πρεσβυλῶ μόν'.

1340 Τέτοις ὁπότε ληήσαιτό τις πορομίοις,
 Ἀνωγάλιζες, καί κερπίας. ΔΗΜ. Ἐγώ;
 ΑΛΛ. Εἴτ' ἐξαπατήσας σ' ἀντὶ τέπων, ὄχετο.
 ΔΗΜ. Τί φης; τοιαῦτα μ' ἔδρων, ἐγὼ δ' ὅσα ἠδομίην.
 ΑΛΛ. Τὰ δ' ὦρα γὰρ σε, νῆ Δί', ἐξεπετάνητο

Ἔστω

vf. 1324. Ὀλολύξατε] De re laeta. vide supra ad vf. 613. Sic Aeschylus in Agamemnone vf. 596. Ἀπολύξα μὲν πάλιν χαρῆς ὕπο. Tenendum tamen est, istud verbum etiam in contraria significatione occurrere; ut apud Sophoclem in Electra, vf. 752. — ἀπολύξει τ' νεανίαν, Ὅ' ἔργα δρῆσας, οἷα λαγχάνει κακῆ. Lamentis profectus est adolescentem, quod iam praeclara faciens, tales calamitates experiretur.

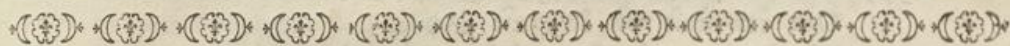
vf. 1326. Ὡ ταῖ λιπαρά καὶ ἰσοφάνοι] Valde delectabantur Athenienses, si quis his Epithetis eos insigniret; in Acharn. vf. 637. πρῶτον μὲν ἰσοφάνος ἐκλεν' κάπρι- δὲ πῶτό τις εἶπεν, εὐθὺς δὲ τὰς ἐσφάνος, ἐπ' ἀκρων τ' πυγιδίαν ἐκἀθροσθε' εἰ δὲ τις ὑμᾶς ὑποβαπτύσας, λιπαρὰς καλίσσιν Ἀθῆνας, εὖσε τὸ πᾶν ἄν. Ceterum Scholiastes ad hunc in Equit. locum monet illa verba esse Parodiam ex Pindaro; cujus verba adducuntur in Schollis ad Nubes

vf. 298. λιπαρά καὶ αἰδοίμοι Ἑλλάδ' ἱρισμα, κλεισά Ἀθηναί. Aeschines Epist. IV. ἐν γὰρ ταῖς ἐκκλησίαις Μεγαλίστω ἐκείσθι ἀκούς λέγουσι. Ἄϊτε λιπαρά καὶ αἰδοίμοι Ἑλλάδ' ἱρισμ' Ἀθηναί. καὶ ὅτι Πισάρε το Ἰου- βαίου τὸ ἐπ' τὸ πῶτό ἐστὶ, λέγουσι, καὶ ὅτι ἐζημίωσαν αὐ- τὸν Θεβαῖοι πῶτο ποίησαντα τὸ ἐπ'· εἰ δὲ κρείτεροι πρί- γονοι διπλῶν αὐτῶ τὴν ζημίαν ἀπίδωσαν, μετὰ τῷ, εἰσὶν χαλεπὴ τιμῶσι. Sc. Menalippum utique audis identidem in Concione dicentem: Illaeque nitidae & celebres Athenae, quae sunt Graeciae columen. Et illud etiam dicentem au- dis eum, istud carmen esse Pindari Thebani: & ob id The- banos eum muldasse, nostros autem Majores ei muldiam re- stituisse duplicem, & ad hoc, imagine aerea eum bono- rassē.

vf. 1328. Τετιγοφόρ', δεχάϊα χήματα λαμπρὰ] Pro- copius Epist. 13. σὲ νῦν ἰπθυμῶν δεχάϊα χήματα τετιγο- φέρει

ARI
 Sed gratular
 1325 Admirandis,
 Populus
 Chor. d
 Offendite no
 Bot. Hic
 Non calculo
 1330 Chor. Salve
 Nam bona tib
 merito
 SCE
 POPUL
 Por. d Cha
 Quantis m
 Sed, d bone
 1335 Neque quid
 Por. Quid erg
 Bot. Principio
 d Popule, ama
 Et curam tai
 1340 His inquam
 Levitas te qu
 Bot. Deinde
 Por. Quid ai
 Bot. Nam pr

- Sed gratulamini Athenis antiquam speciem recipientibus,
 1325 Admirandis, celebrandis hymnorum cantu, in quibus habitat inclytus ille
 Populus.
 CHOR. ô Pingues & nitidae, violis coronatae, praeclarae Athenae,
 Ostendite nobis monarcham illum Graeciae & hujus foli.
 BOT. Hic ille est cicadifer, conspicendus (*splendens*) antiqua specie,
 Non calculos redolens, sed pacem: myrrha delibutus. *perfusus*.
 1330 CHOR. Salve, ô Graecorum Rex, tibi nos gratulamur.
 Nam bona tibi evenerunt, qualia urbs nostra & illud in Marathone tropaeum
 meretur.

SCENA SECUNDA.

POPULUS, ALLANTOPOLA, CHORUS.

- POP. ô Charissime hominum, accede huc, Agoracrite.
 Quantis me decoquens bonis affecisti? BOT. Egone?
 Sed, ô bone, nec scis tu, qualis antehac fueris,
 1335 Neque quid feceris; nam me pro Deo haberes.
 POP. Quid ergo feci antehac, dic mihi, qualis eram?
 BOT. Principio, si quis diceret in concione,
 ô Popule, amator sum tuus, teque colo,
 Et curam tui gero & consultum tibi solus volo:
 1340 His inquam si quis uteretur exordiis,
 Levabas te quasi volaturus, & cornua fumebas. POP. Egone?
 BOT. Deinde his te decipiens abibat.
 POP. Quid ais? haecine mihi fecerunt, nec ego id sensi?
 BOT. Nam profecto aures tuae diducebantur

Instar

φίρον ἰδίῳ. Prodit autem populi persona, illo cultu ornata, quo prisci Athenienses uti fuerunt, de quibus inter alia Thucydides Lib. I. sub initium: καὶ χρυσῶν περὶ τῶν ἐπέσφι κροκόβλον ἀναδέμνοντι ἢ ἐν τῇ κροκόβῃ περιχῶν. Et aurearum cicadarum insertione sive implicatione resigantes nodum capillorum in capite. i. e. aureas cicadas inferendo ligantes nodum capillorum.

VI. 1329. Χορὸν] Scholia: ὅτι χορὸν εἶχοντο πρὸ τῶν ἰσθμῶν· οἱ δὲ τὸν κίχρα θαλάσσιον· Quia eboeritis utebantur olim (ad ferendo suffragia) ante usum calculorum. Sunt autem conchae quaedam marinae.

VI. 1341. Ἀναστάντες] Ab ἐπι ἐξίτη, est verbale ἔστι, unde ἔστῃ & per pleonasmum syllabae αλ, ἐστάντες, ut Scholiastes ait; qui addit: ἐστάντες δὲ λέγουσιν ἐπὶ τῷ ἀναστάντες ὀνίδων· Hoc verbum dicitur de avibus, quae se alii sublevare incipiunt.

unde ἐστάντες in Acharn. vi. 871. Hesychius: ἐστάντες, οἱ μὴ ποτομένοι νεοσοὶ, καὶ οἱ ἀλαβουοῖς· Ortalichi sunt pulli nondum volantes, item galli. Dicit ergo Comicus: Populum se extollere, si quis Rhetor ei aduletur. Sic in Acharn. vi. 638. dicit Athenienses extolli, si quis eos laudet: ἐπ' ἀκρῶν ἢ πυγιδίων ἐκθροῦθι. ubi vide Notam.

Ibid. Κόσμουτι] Pro καὶ ἰκερτίας, ἢ κερτιῶν· Scholiastes: ὡς ἰλαρῶς, ὅσιν, ἀγῆλλοι τοῖς κέρσιν· tanquam cervus, inquit, superbiabas cornibus. nempe cervi erectam cervicem ferunt, & caput alte extollunt: transit autem ab alis ad cornua, ut notat Scholiastes. Puto potius metaphoram esse a Scarabaeis & bruchis quibusdam, qui volatari, exporrigunt cornua sive brachia illa, quae fere sunt similia chelis cancerorum & scorpionum. Et sic rectius conjunguntur, ἀναστάντες & ἰκερτίας.